

**T.C.
ADALET BAKANLIĞI**

**ADAY MEMUR
HAZIRLAYICI
EĞİTİMİ**

**TEBLİGAT HUKUKU
DERS NOTU**

EDB

EĞİTİM DAİRESİ
BAŞKANLIĞI
DEPARTMENT OF TRAINING

TEBLİGAT HUKUKU

Bu ders notunun hazırlanmasında şu eserlerden yararlanılmış, notun niteliği çerçevesinde bu eserlere metin içinde ayrıca atıf yapılmamıştır. Timuçin Muşul, Tebligat Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2016; Akcan, Albayrak, Tebligat Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2016; Yılmaz, Çağlar, Tebligat Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2007; Konuralp, Özekes, Yargı Örgütü ve Tebligat Hukuku, 2. Baskı, Eskişehir 2009.

I. TANIM, ÖNEM VE KAYNAKLAR

Tebliğat, tebligata yetkili makamın belirli hukuki işlemlerden haberdar edilmek için o işlemin muhatabına belli usuller çerçevesinde bildirim yapılmasıdır. Tebligatın asıl amacı, belirli bir işlemde etkilenecek olan kimseye bu durumun bildirilmesidir. Ancak tebligata çoğu zaman bazı sonuçlar bağlandığı için, bu bildirim basit bir bildirim değildir. Bir bildirim tebligat olarak kabul edilebilmesi için, yürürlükteki düzenlemelere uygun olarak yapılması ve belgelendirilmesi gerekir. Görüldüğü üzere tebligat ile hem bilgilendirme, hem de bu bilgilendirmenin belgelendirilmesi amacı güdülür.

Tebliğat bir yargısal faaliyete ilişkin olarak adli olabileceği gibi, idari veya mali de olabilir. Özellikle adli tebligat, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakları ile doğrudan ilişkili olduğu için, tebligatın usulüne uygun yapılması çok önemlidir. Tebligatın usulüne uygun yapılmamış olması, Anayasa da korunmuş temel hakların ihlali anlamına da gelebilecektir. Bir kimse söz konusu işlemde usulüne uygun şekilde bilgilendirilmezse bu bilgilendirmeye kanunun bağladığı sonuçlar da gerçekleşmeyecektir. Örneğin bir sürenin başlaması tebligat ile olacaksa, bu tebligat yapılmadıkça süre başlayamaz.

Tebliğat bu denli önemli bir kurum olduğu için bu yönde ayrıntılı pozitif düzenlemeler de bulunmaktadır. Tebligat Hukukunun iki temel kaynağı, 7201 sayılı ve 1959 tarihli Tebligat Kanunu ile 25.01.2012 tarihinde yayınlanarak Tebligat Tüzüğü'nün yerini alan Tebligat Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliktir. Bu iki düzenleme dışında, Elektronik Tebligat Yönetmeliği, Posta Kanunu, Posta Tüzüğü, Postada Tebligat İşlemleri Rehberi, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Vergi Usul Kanunu gibi farklı düzenlemelerde de tebligata ilişkin pek çok hüküm bulunmaktadır. Ayrıca yurtdışı tebligata ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin imzaladığı çeşitli iki ve çok taraflı uluslararası anlaşmalar da bulunmaktadır.

Tebliğat temel hak ve hürriyetlerle doğrudan bağlantılı olduğu için, tebligata kaynak oluşturan düzenlemelerdeki kurallar çoğu zaman emredicidir. Bu düzenlemelerdeki kuralların harfiyen yerine getirilmesi gerekir. Bunlar yerine getirilmediği takdirde tebligatın hiç yapılmamış sayılması veya usulüne aykırı tebligat yapılmış olması söz konusu olacaktır.

II. UYGULAMA ALANI VE TEBLİGAT ÇIKARTABİLECEK MERCİLER

Tebliğat Kanununun 1. maddesi, tebligatın uygulama alanını tespit etmektedir. Buna göre Kanun:

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar, (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile vakıf yüksek öğretim kurumları, il özel idareleri, belediyeler, köy hükmî şahsiyetleri, barolar ve noterler tarafından yapılacak tüm tebligat işlemlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Kanun, hangi mercilerin tebligat çıkartabileceklerini de belirlemektedir. Bu merciler kısaca irdelenecek olursa; TBMM, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Bakanlıklar, Emniyet Genel Müdürlüğü gibi genel bütçe kapsamındaki idareler, Yükseköğretim Kurulu, ÖSYM, Üniversiteler, Savunma Sanayi Müsteşarlığı, Türkiye Adalet akademisi gibi özel bütçeli idareler, RTÜK, Sermaye Piyasası Kurulu gibi düzenleyici ve denetleyici kurumlar, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü ile İl Özel İdareleri, Belediyeler, Köy Tüzel Kişilikleri, Barolar ve Noterler, Tebligat Kanunu çerçevesinde tebligat çıkartabilirler. Bu kapsama girmeyen tüm meslek kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve özel hukuk tüzel kişileri ile gerçek kişiler ancak Posta Kanunu hükümlerine göre bildirim yapabilirler.

Bir de sınırlı tebligat çıkartma yetkisi olan Bankalar vardır. Özel ve kamu bankaları, sadece Çek Kanununun uygulanması ile ilgili olarak tebligat çıkarabilirler. Bunun dışında tebligat çıkartamazlar.

III. TEBLİGATIN YAPILMASI

A. Genel Olarak

Tebliğatın farklı şekillerde yapılması mümkündür. Tebligat,

- Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracılığıyla,
- Memur aracılığıyla,
- Doğrudan doğruya,
- İlan yolu ile veya
- Elektronik şekilde yapılabilir.

Bu tebligat yollarının her biri kanunda ve yönetmelikte ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

Tebliğat Kanununun 1. maddesine göre tebligat, kural olarak PTT Genel Müdürlüğü aracılığıyla yapılır. Diğer tebligat türleri istisnai olarak başvuru yollarıdır. PTT aracılığıyla yapılan tebligat, iadeli taahhütlü mektupla yapılır. Tebligatın ayrıca uçakla veya postada kullanılan diğer seri veya hususi vasıtalarla veya muhtelif işaretli telgraflarla da yaptırılabilmesi mümkündür. Telgrafla tebligat, normal veya acele işaretli olmak üzere iki tür olarak kabul edilir. Telgraf otomasyon sistemi üzerinden alınacak listenin bir örneği çıkaran merciiye verilir. Kanunda bir düzenleme olmamakla birlikte Posta Tebligat İşlemleri Rehberinde, elektronik mektup (faks) ve APS (acele posta) vasıtasıyla yapılma şekli de düzenlenmiştir.

B. Tebligatın Memur Aracılığıyla Yapılması

Tebliğatın memur aracılığıyla yapılması, Kanununun 2. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, diğer kanunlarda özel hüküm bulunması halinde veya tehirinde zarar umulan işlerde veya aynı yerde bulunan 1. maddede yazılı daire ve müesseseler arasında veya bu daire ve müesseselerde bulunan şahıslara yapılacak tebligat, kendi memurları veya mahalli mülkiye amirinin emriyle zabıta vasıtasıyla yaptırılır. Zor kullanılmasını gerektiren veya hazırlık tahkikatına taalluk eden vazifelerini zabıta tarafından yapılacağına dair olan hükümlerle Kanunun ikinci babında yazılı özel hükümler mahfuzdur.

Buna göre, memur aracılığıyla tebligat yapılabilmesi için bazı koşullar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi diğer kanunlarda özel hüküm bulunması halidir. Böyle bir düzenleme varsa, memur aracılığıyla tebligat yapılabilir. İkinci durum gecikmesinde zarar tehlikesi olan hallerdir. Tebligatı çıkartacak olan merci böyle bir tehlike olduğu kanaatine varırsa, tebligatın memur aracılığıyla yapılmasına karar verebilir. Üçüncü bir durum olarak, tebligatın tebligatı

çıkartacak merciin bulunduğu yerdeki bir merciye veya bu mercide bulunan şahıslara yapılacak olması halinde de memur aracılığıyla yapılması mümkündür. Memur vasıtasıyla tebligat yaptırılmasını gerektiren sebep tebligat evrakında gösterilir.

Memur aracılığıyla tebligat, tebligatı çıkartan mercinin kendi memuru aracılığıyla yapılabileceği gibi, kolluk vasıtasıyla da yapılabilir. Ancak kolluk vasıtasıyla tebligat yaptırılabilmesi için, tebliği çıkaran mercinin, sebebini de belirtmek suretiyle mahalli mülki idare amirine müracaat etmesi gerekir. Mahalli mülki idare amirinin emri olmadan kolluğa gönderilen tebliğ evrakı, gönderen merciye iade edilir.

C. Doğrudan Doğruya Tebligat

Tebligat Kanunu ve yönetmelik çerçevesinde, bazı durumlarda PTT veya memur ile tebligat yapılmasına gerek yoktur. Yargısal (kazai) tebligatta düzenlenmiş olan bu yolda, merci durumu muhabata bildirmekte ve bunu belgelemektedir. Celse esnasında veya kaleme soruşturmaya, davaya ya da takibe ait evrakın; taraflara, ilgili üçüncü kişilere, katılana, vekillere veya kanuni temsilcilere tutanağa geçirilmek suretiyle veya imza karşılığında, tebliğ konusu belirtilerek tevdi, tebliğ hükmündedir. Bu durumda ayrıca tebliğ mazbatası düzenlenmesi gerekmez ve masraf da alınmaz. Ayrıca celse esnasında yargı merci tarafından, sıfatları usulen tespit edilen avukat kâtiplerine ve stajyerlerine bir sonraki celse gün ve saatinin bildirilmesi, avukata tebliğ hükmündedir. Vekil vasıtasıyla takip edilen davalarda, vekil, makbuz karşılığında diğer vekile tebligat yapabilir.

Bu hallerde ayrıca tebliğ mazbatası düzenlenmesine gerek yoktur, ayrıca bu hallerde tebligat masrafı da alınmaz.

D. İlan Yoluyla Tebligat

İlan yoluyla tebligat, adresi meçhul olan ve adres kayıt sisteminde de bulunmayan kimseler hakkında başvuru ve bildirim basın yayın araçları ile ve elektronik şekilde yapılmasına imkân veren, son çare niteliğinde bir tebligat şeklidir.

E. Elektronik Tebligat

Tebligat Kanununda 2011 tarihinde yapılan değişiklikle gelen elektronik tebligat, elektronik posta adresine yapılan tebligattır. Kanunun 7/a maddesine göre;

“Tebliğata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye, elektronik yolla tebligat yapılabilir.

Anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere elektronik yolla tebligat yapılması zorunludur.

Birinci ve ikinci fıkra hükümlerine göre elektronik yolla tebligatın zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde bu Kanunda belirtilen diğer usullerle tebligat yapılır.

Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.”

Şirketlere elektronik yolla tebligat yapılmasının zorunlu kılındığı fıkra, değişikliğin diğer hükümlerinden farklı olarak 2013 yılı Ocak ayında yürürlüğe girmiştir. Kanunda ayrıca elektronik tebligatın uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği de düzenlenmiştir. Bu hususları düzenleyen Elektronik Tebligat Yönetmeliği, 19.01.2013 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe sokulmuştur. Elektronik tebligatın en ilginç özelliklerinden bir tanesi, tebligatın muhatabın adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılacağıdır. Kanunun ilgili maddesinin gerekçesinde, “... kişilerin fizikî ortamda bulunmayan elektronik adreslerini her gün kontrol edemeyebilecekleri ve kendileri izin vermedikçe onların yerine bir başkasının da bu adrese ulaşması söz konusu olamayacağından” söz konusu sürenin düzenlendiği ifade edilmiştir. Gerekçede verilen örneğe göre, elektronik posta 1/12/2009 tarihinde elektronik posta kutusuna ulaşmışsa, bugün hesaba katılmayacak, bugünü takip eden üçüncü günün sonunda, 4/12/2009 tarihi bittiğinde tebligat yapılmış sayılacaktır. Dolayısıyla süre 5/12/2009'da işlemeye başlayacaktır.

F. Tebliğ İşlemlerinin Masrafları

Tebliğat yapılmasını isteyen kimse, bu tebligatın masraflarını ödemek zorundadır. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü, bu Yönetmeliğe göre yapacağı işlerden dolayı alacağı ücretleri ayrı bir tarifeye tespit eder. Memur vasıtasıyla yaptırılacak tebliğlerde, tebliğ yapana verilecek zorunlu masrafların miktarı, tebliğ yapılacak şahsın bulunduğu yerin uzaklığına göre, her mali yılbaşında, il idare kurullarınca, merkez ilçe ve bağlı ilçeler için ayrı ayrı tespit olunur. 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 49 uncu maddesine göre tazminat alan memurlara, yaptıkları tebliğler için ödeme yapılmaz. Tebligatın yapılmasını isteyen, aksine bir hüküm bulunmadıkça hazırlanan tarifede belirtilen ücreti veya verilecek

zorunlu masrafları peşin olarak öder. Tebligat masrafları kesin olarak belirlenemez ise avans olarak alınır ve daha sonra mahsubu yapılarak bakiyesi iade edilir.

Tebliği çıkaracak merci tarafından belirlenen süre içinde gerekli masrafın verilmemesi halinde talepten vazgeçilmiş sayılır. Haklı sebeplerden dolayı bu süreye uyulmaması halinde yeni bir süre verilir. Adli yardımdan faydalananların, vermeleri gereken ücret veya masraflar, ileride haksız çıkacak taraftan alınmak üzere ilgili mercilerce ödenir. Yabancı elçilik ve konsolosluklardan gönderilen evraka ait ücret veya masrafın bu elçilik veya konsolosluklardan talep edilebilmesi, anlaşma hükümlerine ve mütekabiliyet esaslarına tabidir. Yabancı ülkelerde yapılacak tebligat ücretleri, 39. madde gereğince yayımlanacak tebliğ esaslarına göre tebliği çıkaran merci tarafından alınır.

PTT İşletmesine tevdi edilen tebliğ evrakının, mücbir haller dışında kaybedilmesi veya telgraf servisinde kayıp veya gecikmeye uğraması halinde masraflar, 5584 sayılı Posta Kanununun taahhütlü maddeler hakkındaki hükümleri gereğince karşılanır. Masraf miktarı, tebliğ evrakının tanzim ve tebliği için gerekli masraf miktarından fazla olamaz. Tebliğ evrakı, postaya değerli olarak verilirse, kaybı halinde tazminat, Posta Kanununun değerli maddeler hakkındaki hükümleri gereğince ödenir.

G. Uçak, telgraf ve diğer seri veya özel vasıtalarla tebligat

Tebligat, uçakla veya postada kullanılan diğer seri ve özel vasıtalarla veya muhtelif işaretli telgraflarla da yaptırılabilir. Tebliğin bu vasıtalarla hangisiyle yapılacağı ilgilinin talebi üzerine veya resen, mahkeme başkanı, hâkim veya tebliği yaptıracak diğer merciler tarafından kararlaştırılır. Talepte bulunan müracaatını yazılı olarak yapmamışsa, talep, ilgili evrak üzerine yazılarak kendisine imzalatılır. İlgilinin talebi veya resen görülen lüzum üzerine birinci fıkrada yazılı vasıtalarla biriyle tebligat yapılabilmesi için, tebligatı çıkaran merci tarafından sebebinin evrak üzerinde gösterilmesi gerekir.

Tebligatın, resen veya talep üzerine uçak, telgraf ve diğer seri veya özel vasıtalarla yapılması halinde bunlara ait ücretler, hazırlanan ücret tarifesine göre tebliği isteyen, tebliğ ücretine ilaveten alınır.

IV. TEBLİGAT ESASLARI

A. Tebligat Evrakı ve Tebliğ Mazbatası

Tebliğatin iki temel parçası bulunur. Bunlarda ilki yapılacak bildirimini içeren tebliğ evrakı, ikincisi de tebligat işlemini belgelendiren tebliğ mazbatasıdır.

Tebliğ olunacak her nevi evrak, biri dosyasına konulmak ve diğeri tebliğ edilecek kişilere verilmek üzere yeterli sayıdaki nüshadan oluşur. Bu nüshalarda, iş sahibi veya vekilinin imzası bulunur. Resen yapılan tebligata ait evrak, tebliği çıkaran mercinin yetkili memuru tarafından imzalanır. Tebliğ olunmak üzere yetkili mercilere verilecek evrakın her nüshasına bu mercilerce, verildiği tarih yazılır ve istenirse makbuz verilir. Her nevi evrakın tebliğine ve davetiyelere ait tebliğ mazbataları dosyasına konulur.

Tebliğ evrakının verilmesi ile birlikte muhatabın mahkemede (veya diğeri bir yerde) hazır bulunması gerekiyorsa, yani tebligat aynı zamanda bir daveti de içeriyorsa, bunun gün, saat ve yeri de tebliğ mazbatalı zarf üzerinde belirtilmesi gerekmektedir. Muhataba herhangi bir tebliğ evrakı gönderilmeyip sadece belli gün ve saatte mahkeme veya diğeri bir yerde hazır bulunmasının ihtar edildiği durumlarda, tebliğ zarfına konulması gerekmeyen davetiye düzenlenir.

Davetiyede hangi hususların bulunması gerektiği Tebligat Kanununda belirlenmiştir. Davetiyeler,

1. Tarafların ve varsa kanuni temsilci ve vekillerinin ad ve soyadları ile ikametgâh veya mesken yahut iş adreslerini,

2. Anlaşılacak şekilde kısaca tebliğin mevzuunu,

3. Davet edilen şahsın hangi mercide ve hangi gün ve saatte hazır bulunması lazım geldiğini ve bu mercinin yerini (duruşmanın günü yazılmış fakat saati yazılmamışsa, duruşmanın o günün çalışma saati sonuna ertelenmesi ve bu hususun da duruşma tutanağında gösterilmesi gerekir)

4. Kanunlarına göre davetiye ve celpnamelere derci icabeden sair hususları,

5. Davetiyeyi çıkaran mercinin mührünü ve mahkeme başkâtibinin ve diğeri mercilerde yetkili memurun imzasını içermek zorundadır.

İmza ve mühür bulunmayan davetiyeler usul ve yasaya aykırı olup, PTT merkezlerince iade edilmektedir.

Tebliğ mazbatası (tebligat tutanağı) ise, tebligatın şekli unsurudur. Tebligatın usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, tebliğ mazbatasına göre belirlenir. Tebligatın usulüne uygun olarak yapıldığı sadece tebliğ mazbatasına ile ispatlanabilir. Tebliğ mazbatasında bulunması gereken kayıtlar da Kanunda ve yönetmelikte sayılmıştır. Buna göre mazbata,

- a) Tebliği çıkaran mercinin adını,
- b) Tebliği isteyen tarafın adını, soyadını ve adresini,
- c) Muhatabın adını, soyadını ve adresini,
- ç) Tebliğin konusunu,
- d) Tebliğin kime yapıldığını ve tebliğ muhatabından başkasına yapılmış ise o kişinin adını, soyadını, adresini ve 34 üncü madde gereğince tebellüğe ehil olduğunu,
- e) Tebliğ tarihini, saatini ve nerede yapıldığını,
- f) 30 uncu ve 31 inci maddelerdeki durumların gerçekleşmesi halinde bu hususlarla ilgili hangi işlemlerin yapıldığını, adreste bulunmama ve kaçınma için gösterilen sebebi,
- g) Tebligatın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine yapılması durumunda buna ilişkin kaydı,
- ğ) Tebliğ evrakı kime verilmiş ise onun adı, soyadı, sıfatı ve imzası ile tebliğ memurunun adı, soyadı ve imzasını içerir.

B. İmza edemeyecek durumda olmak

Muhatap ya da muhatap yerine tebliğ yapılacak kimse, imza edecek kadar yazı bilmez veya körlük, hastalık ve yaralanma gibi nedenlerle imza edemeyecek durumda olursa;

1. Tebliğ memuru okuma yazma bilen bir komşuyu hazır bulundurarak, onun huzurunda sol elinin başparmağını bastırmak suretiyle tebliğ yapar.
2. Tebliğ olunacak kimsenin, sol elinin başparmağı yoksa aynı elinin diğer bir parmağı,
3. Sol eli yoksa sağ elinin başparmağı,

4. Sağ el başparmak da yoksa diğer parmaklardan biri bastırılır.
5. İki eli de yoksa tebliğ evrakı kendisine verilir.

Tebliğ yukarıda sayılan şekillerden hangisi ile yapıldıysa durum mazbataya yazılır, hazır bulundurulmuş komşunun da imzası alınır.

Okuma yazma ve imza bilen bir komşu bulunmaz ya da bulunur da orada hazır bulunmaktan ve imza atmaktan kaçınırsa tebliğ memuru o mahalle veya köyün muhtar veya ihtiyar heyeti üyelerinden birini veya zabıta memurunu tebliğ sırasında hazır bulunmak üzere çağırır, tebligat imzaları alınmak suretiyle bunların huzurunda yapılır.

Tebliğ mazbatasında yukarıda belirtilen hususları kaydetmek için yeterli alan bulunmaması halinde tebliğ memuru usulüne uygun şekilde mazbataya eklenti yapabilir. Hazırlanarak bastırılan ve tebligatı çıkaran merci tarafından tanzim edilen tebliğ mazbatasının ilgili bölümleri tebliğ memuru tarafından tebliğ yerinde düzenlenir. Tebliğ mazbatası, tebliği çıkaran merci ve tebliğ memuru tarafından okunaklı şekilde düzenlenir. Tebliğ mazbatasında muhatapın birden fazla adresine yer verilemez. Aksi halde tebliğ mazbatası tebligatı çıkaran merciye iade edilir.

Tebliğ tutanağı tebligatın usulüne uygun yapılmadığı konusunda bir ispat aracıdır. Tebligat memuru, tebligat tutanağı dışında bir ispat aracı kullanamaz. Tebligat tutanağında bulunmayan bir işlemin yapıldığı (örneğin adres araştırması yapıldığı) başka delillerle ispat edilemez. Ancak ilgililerin tebligat tutanağının aksini ispat etmesi mümkündür. Aksi ispat olununcaya kadar tutanaktaki bilgiler doğru kabul edilir.

C. Tebliğ Veya Davetiyenin Gönderilmesinde Uyulacak Süre

Tebliğ her zaman yapılabilir. Kanunda bu yönde herhangi bir sınırlama yer almamaktadır. Bu sebeple tebligat mesai saatleri dışında, gece, resmi tatil günlerinde, bayramlarda, adli tatilde veya hafta sonu yapılabilir. Muhatap veya muhatap yerine tebligatı almaya yetkili olan kimse tebligatı almaktan bu sebeple kaçınmaz. Bu yöndeki tek sınırlama vekile tebligatta söz konusudur. Bu düzenleme hem Avukatlık Kanununda hem de Yönetmelikte yer almaktadır. Vekille takip edilen dava ve işlerde tebligat vekile yapılır. Vekile bürosunda yapılacak tebligat, resmî çalışma gün ve saatleri içinde yapılır. Buna uyulmadan yapılan tebligat usulsüz olacaktır.

Tebliğat Tüzüğü zamanında, tüzükte tebliğat çıkartılması için bazı süre kısıtlamaları da yer almaktaydı. Buna göre tayin edilecek müddet, tebliği çıkaran merciin bulunduğu köy veya belediye hududu dâhilinde tebliğat yapılacaksa 3 günden, köyde veya aynı vilayetin diğer bir kazasında tebliğat yapılacaksa 15 günden, diğer bir vilayet içinde tebliğat yapılacaksa bir aydan az olmaz şeklinde bir düzenleme vardı. Yönetmelikte ise bu şekilde bir sınırlama yer almamaktadır. Yönetmeliğe göre her çeşit tebliğ evrakı ve davetiyelerin, ilgililere ulaşması ve ilgililerin tebliğin veya davetiyenin gereklerini yerine getirebilmesi için bu evrakı çıkaran merci tarafından tayin edilecek müddetin hesabında, evrakın gönderileceği mahallin yakınlık veya uzaklığı, mevsimin yaz veya kış olması, ulaşım araçlarının durumu gibi hususlar dikkate alınır.

Yine Tüzük çerçevesinde tebliğ evrakı ve davetiye belli bir işlem tarihi veya duruşma gününü kapsıyorsa yukarıdaki sürelerle uyulmadan verilen tebliğ evrakı ve davetiyelerini PTT merkezinin kabul etmeyeceği esası söz konusuydu. Ancak artık bu süreler söz konusu olmadığı için değerlendirme de bu çerçevede yapılacaktır.

D. Tebliğat Muhatabı

Tebliğat muhatabı, adına tebliğ çıkarılması gereken kimsedir. Tebliğat yanlışlıkla başka bir kimse adına çıkarılmışsa, o tebliğat hiç yapılmamış gibi kabul edilir. Tebliğat muhatabı gerçek veya tüzel kişi olabilir. Kanuni temsilcisi bulunanlara yapılacak tebliğat temsilciye yapılır. Kanuni temsilcisi bulunanlara, kanun hükümleri gereğince bizzat kendilerine tebliğat yapılması icap ederse, temsilciye tebliğat yapılmaz. Kanuni temsilcisi olmayıp da bulunması gerekenlere usulüne göre kanuni temsilci tayini yoluna gidilir. Belli bir meslek ve sanatı yapmalarına yetki verilen sınırlı ehliyetli kişiler, sadece bu konu ile ilgili veya kişiye sıkı sıkıya bağlı haklara ilişkin davalar bakımından yapılacak tebliğatı alabilirler. Vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebliğat vekile yapılır. Vekil birden çok ise bunlardan birine tebliğat yapılması yeterlidir. Eğer tebliğat birden fazla vekile yapılmış ise bunlardan ilkinde yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır. Ayrıca bir dava görüldükten sonra yapılan icra işlemlerinde de, kural olarak vekile tebliğat yapılması gerekir.

Ancak bazı durumlarda kişinin bizzat yapması gereken bir şey söz konusu ise, tebliğat vekile değil, kişinin kendisine çıkartılmalıdır. Örneğin Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre isticvap ve yemin tarafın bizzat yapması gereken işlemlerdir. Bu sebeple bu işlemler için

çıkartılacak davetiye vekile değil, asıla tebliğ edilmelidir. Ayrıca, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, kararların sanıklara tebliğ edilmesine ilişkin hükümleri saklıdır.

Tebliğatı mutlaka kişinin kendisi alması gerekli değildir. Kanun, bazı kimselerin muhatap yerine tebliğatı almaya yetkili olduklarını düzenlemiştir. Ancak bu kimseler için ortak bazı şartlar getirilmiştir. Muhatap yerine kendisine tebliğ yapılacak kişinin görünüşüne nazaran on sekiz yaşından aşağı olmaması ve açıkça anlaşılır bir şekilde ehliyetsiz bulunmaması gerekir. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı veya diğer bir hastalık ya da engel sebebiyle kendisi ile anlaşma imkânı olmayan kişiye tebliğat yapılmaz.

Ayrıca muhatap yerine tebliğat yapılacak kimsenin, muhatabın hasmı da olmaması gerekir. Örneğin bir boşanma davası hakkındaki tebliğ, diğer eşe veya diğer eşin kardeşine verilemez. Böyle bir işlem yapıldığı takdirde tebliğat usulsüz olur.

E. Tebliğatın Yapılacağı Yer

Tebliğat Kanununun 10.maddesine göre tebliğat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır. Bilinen en son adresin tebliğata elverişli olmadığı anlaşılması veya tebliğat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebliğat buraya yapılır. Kanunda 2011’de yapılan değişiklikle, adres kayıt sistemi esas alınmaya başlanmıştır. Buna göre öncelikli olarak bilinen adresine bakılacak, bu adreste tebliğat yapılamıyorsa adres kayıt sistemine bakılacaktır. Adres kayıt sisteminde bir adres varsa, tebliğat bu adrese yapılır. Adresin tebliğata elverişli olup olmadığı artık önemli değildir. Bu sebeple ilanen tebliğat söz konusu olmaz. İlanen tebliğat, adres kayıt sisteminde bir adres olmaması halinde ve diğer şartlar da sağlanmışsa mümkün olabilir.

Kendisine tebliğ yapılacak şahsın müracaatı veya kabulü şartıyla her yerde tebliğat yapılması caizdir. Ancak bu hak sadece tebliğat muhatabına verilmiştir. Tebliğatı muhatap yerine almaya yetkili kişilerin böyle bir hakkı bulunmaz, bu kimselere tebliğatın teslimi mutlaka adreste yapılmalıdır.

Muhatabın ev, işyeri vb. gibi birden çok adresi varsa bu adreslerin herhangi birinde tebliğat yapılabilir. Tebliğat muhatapları kendisine yapılacak tebliğatları tek bir adresle sınırlayıp, diğer adreslerde tebliğat yapılmasını önleyemezler. Tebliğatı çıkaran mercii, uygun olan adreste tebliğat yapılmasını sağlar. Kanundaki adres ifadesi, yerleşim yeri kavramından

daha geniştir. Bir kimseye evinde tebligat yapılabilmesi için o adresin yerleşim yeri olmasına gerek yoktur, oturduğu yer de ev adresi sayılır ve tebligat yapılabilir.

Adres konusunda bazı özel hükümler de yer almaktadır. Tebligat Kanunu ve Yönetmeliğe göre, muhataba veya adresinde onun yerine tebellüğ edebilecek birine tebligat yapılmasından veya tebliğ imkânsızlığı ya da tebellüğden kaçınma gereğince işlem yapılmasından sonra muhatap bu adresini değiştirirse, yeni adresini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciine bildirmek zorundadır. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler, bildirilen yeni adrese yapılır. Adresini değiştiren kişi yenisini bildirmedeği ve adres kayıt sisteminde yerleşim yeri adresi de tespit edilemediği takdirde, adres araştırması yapılmasına gerek kalmaksızın düzenlenecek tebliğ evrakının bir nüshası eski adresin kapısına asılır ve asılma tarihi tebliğ tarihi sayılır. Bundan sonra eski adrese çıkarılan tebliğler muhataba yapılmış sayılır. Daha önce tebligat yapılmamış olsa bile, tüzel kişiler bakımından ana statü, sicil, tüzük ve kuruluş senedi gibi resmî kayıtlardaki adresleri esas alınır ve bu madde hükümleri uygulanır. Daha önce yurt dışındaki adresine tebligat yapılmış Türk vatandaşı, yurt dışı adresini değiştirir ve bunu tebliği çıkaran merciye bildirmez, adres kayıt sisteminden de yerleşim yeri adresi tespit edilemezse, bu kişinin yurt dışında daha önce tebligat yapılan adresine Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslğunca 43 üncü maddeye göre gönderilen bildirim adresine ulaştığının belgelendiği tarihten itibaren otuz gün sonra tebligat yapılmış sayılır.

Tebligat Kanununun Ek 1. maddesine göre, Kat Mülkiyeti Kanununun uygulandığı hallerde, ortak taşınmazda oturmayan her bağımsız bölüm sahibi, apartman yönetimi ve ortak giderler ile ilgili tebligat yönünden geçerli olmak üzere, Türkiye'de bir adresini yöneticiye yazılı olarak bildirmek zorundadır. Apartman yönetimi ve ortak giderler ile ilgili tebligatlar bu adrese yapılır. Bağımsız bölüm sahibinin adres bildirmemesi veya yazılı olarak bildirdiği adrese tebligat yapılamaması hallerinde, bundan sonraki bütün tebligatlar, o kişiye ait bağımsız bölümde fiilen oturana yapılır. Tebligatın bir örneği apartman girişinde bulundurulacak ilan tahtasına asılır. Bağımsız bölümde fiilen oturana bu şekilde yapılacak tebligat, bağımsız bölüm sahibine yapılmış sayılır. Bağımsız bölümde fiilen oturan yoksa ilân tahtasına asılan tebligat örneği bağımsız bölüm sahibine yapılmış sayılır.

Ayrıca tapuda kayıtlı taşınmazların veya miras, istimplâk, cebrî icra veya mahkeme ilâmıyla iktisapta bulunan hak sahipleri, adreslerini ve değiştirdikleri takdirde yenisini buldukları yerin tapu idaresine bildirmeye mecburdur. Kendilerine bu durumu belgeleyen

bir makbuz verilir. Davetiye veya tebliğ evrakı, bu suretle bilinen son adrese gönderilir. Hak sahiplerinin adres bildirmemeleri hâlinde adres kayıt sistemindeki adresleri tebligat adresleri olarak kabul edilir.

F. Tebligatın Yapılacağı Yer Konusundaki Özel Durumlar

1. Tüzel kişilere ve ticari işletmelere tebligat

Ticaret şirketleri, dernekler, vakıflar, kamu kurumları gibi özel veya kamu tüzel kişilerine tebligat yapılması gerekiyorsa, bu tebligat kural olarak tüzel kişinin yetkili temsilcisine yapılır. Yetkili temsilci birden çok ise yalnız birine yapılır. Gerçek ve tüzel kişilere ait ticari işletmelerin işlemlerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, ticari işletmenin o işlemde yetkili ticari temsilcisine yapılan tebliğ geçerlidir. Bakanlıkların ve bunların teşkilatının, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar, (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile il özel idarelerinin, belediyelerin, köylerin ve özel kanunlarına dayanılarak kurulmuş bulunan teşekküllerle, şirketlerin, derneklerin ve vakıfların yetkili temsilcileri, bağlı buldukları kanunlara ve statülerine göre tayin edilir.

Tüzel kişilerin yetkili temsilcileri dışındaki kimselere de istisnaen tebligatın yapılması mümkündür. Bunlar kanunda ve yönetmelikte belirlenmiştir. Ancak bu işlem yapılırken mutlaka bir sıraya uyulmalı ve tebligat mazbatasına buna göre doldurulmalıdır.

Tüzel kişiler adına tebligatı almaya yetkili kişiler, herhangi bir sebeple mutlak iş saatlerinde işyerinde bulunmamaları veya o sırada evrakı bizzat alamayacak bir halde olmaları durumunda tebliğ, tüzel kişinin o yerdeki sürekli çalışan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır. Ancak, kendisine tebliğ yapılacak memur veya müstahdem, tüzel kişinin o yerdeki teşkilatı veya personeli içinde görev itibarıyla tebligatın muhatabı olan tüzel kişinin temsilcisinden sonra gelen bir kimse veya evrak müdürü gibi esasen bu tür işlemlerle görevlendirilmiş bir kişi olması gereklidir. Bu kişilerin de bulunmaması halinde, bu husus tebliğ mazbatasında belirtilir ve tebliğ, o yerdeki diğer bir memur veya müstahdeme yapılır.

Yani buna göre tebligat,

1. Tüzel kişinin yetkili temsilcisine, yetkili temsilci yoksa,

2. Görev yönünden temsilciden sonra gelen kimseye veya evrak müdürü gibi bu işle görevlendirilmiş kimseye, bu da yoksa,
3. Tüzel kişinin o yerdeki başka bir memur ya da görevlisine yapılır.

Tebliğatın tüzel kişinin temsilcisinden başkasına yapılması halinde, tebliğatın neden temsilciye yapılamadığı ve tebliğatı alan kimsenin o yerdeki görevi tebliğ mazbatasına yazılmalıdır. Ayrıca burada dikkat edilmesi gereken husus, bu şekilde bir tebliğat yapılabilmesi için, mutlak çalışma saatlerinde gelinmiş ve yetkili temsilci(ler) bulunamamış olmalıdır, aksi takdirde diğer kimselere tebliğat yapılamaz.

Ayrıca hiç kuşkusuz bu sayılanlar şahsa (tüzel kişinin organına) tebliğat yapılması halleri içindir. Eğer vekille takip edilen bir iş söz konusu ise tebliğat yine vekile çıkartılmalıdır.

2. Aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçiye tebliğat

Kendisine tebliğat yapılacak kişi adresinde bulunmazsa tebliğ, kendisi ile aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır. Bu düzenlemeye göre herhangi bir akrabalık ilişkisine vb. ihtiyaç yoktur. Bu sebeple örneğin birlikte ev tutmuş olan arkadaşlara da tebliğat yapılabilir. Gözetilmesi gereken kıstas, aynı konutta oturma kıstasıdır. Ayrıca aynı konuttan kasıt aynı bağımsız bölümdür. Yani birden çok bağımsız bölümü olan bir evde tebliğat diğer bağımsız bölümde oturan kimseye (komşuya veya kapıcıya) yapılamaz. Bu düzenlemedeki oturma kavramını da dar olarak almak gerekir. Yani birlikte oturma yerleşim yerine yaklaşan şekilde bir devamlılık arz etmesi gerekir. Belli bir süreliğine misafirlığe gelmiş olan kimselere tebliğat yapılamaz.

Tebliğatın aynı konutta oturan kimselere veya hizmetçilere yapılabilmesi için, tebliğat muhatabının o anda evde olmaması gerekir, aksi takdirde usulsüz tebliğat söz konusu olur. Bu şekilde tebliğat yapılabilmesi için muhatabın orada oturduğunun da tebliğat memurunca teyit edilmiş olması gerekir. Bu kimseler muhatabın oradan taşındığını veya geçici olarak başka bir yere gittiğini söylerlerse, bu durumlara göre işlem yapılmalıdır. Ancak bununla birlikte tebliğat memurunun, muhatabın niye o anda evde olmadığını araştırmak veya belgelemek gibi bir görevi de bulunmaz.

3. Belli Bir Yerde veya Evde Meslek ve Sanat İcrası

Belirli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra edenlere, o yerde de tebligat yapılabilir, muhatap kendisine burada tebligat yapılmamasını isteyemez. Muhatabın işyerinde bulunmaması halinde tebliğ, aynı yerde sürekli olarak çalışan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır.

Tebliğatin belli bir yerde iş ve mesleğini sürekli olarak yapmakta olan muhataba yapılması kuraldır. Ancak muhatap aranmasına rağmen bulunamazsa, orada çalışmakta olanlara tebligatın yapılabilme şartı, çalışanların sürekli (daimi) olarak çalışan memur, işçi ya da müstahdem (hizmetli) olmalarıdır.

Muhataap, meslek veya sanatını konutunda icra ediyorsa, kendisi bulunmadığı takdirde memur veya müstahdemlerinden birine yapılır. Bunlardan hiç birinin bulunmaması durumunda tebliğ, aynı konutta sürekli olarak oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır. Görüldüğü üzere burada yine bir sıra gözetilmiştir. Buradaki durum evde tebligattan farklıdır. Eğer tebligat kişinin iş yeri adresi esas alınarak çıkartılmış, fakat bu iş yeri aynı zamanda ev ise tebligat memuru tebligatı,

- 1- Muhataba,
- 2- Muhataap bulunamamış ise, muhatabın memur veya müstahdemlerinden birine,
- 3- Onlar da bulunamamış ise, aynı konutta sürekli olarak oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapar.

Dolayısıyla böyle bir durumda tebligat, memur ve müstahdemlerden önce birlikte oturlan kişilere veya hizmetçilere yapılırsa tebligat usulsüz olur. Tebligatın muhatap dışındaki kimselere yapılması hallerinde olduğu gibi burada da durum tebliğ mazbatasına, muhataba yapılamama nedeni ve tebliğin kime, nerede, hangi tarihte yapıldığı tebliğ memuru tarafından yazılacaktır.

4- Askeri Şahıslara Tebligat

Kanun ve yönetmelik, asker şahıslara yapılacak tebligatı farklı şekillerde düzenlemiştir:

Er ve erbaşlara yapılacak tebliğ, kıta komutanı ve kurum amiri gibi en yakın üste yapılır. Nöbetçi amiri veya subayı, tebliğ memurunun en yakın üste tebliğ yapmasını temin eder. Görüldüğü gibi er ve erbaşlara yapılacak tebligat doğrudan bunlara yapılamaz, yapılırsa

usulsüz tebligat olur. Bu tür tebligatların, muhatap aranıp bulunmadan kıta komutanı ve kurum amiri gibi en yakın üste yapılması gerekir.

Er ve erbaşılar dışında kalan askeri şahıslara (subay, astsubay), birlik veya kurumda tebligat yapılması gerektiğinde, tebliğin yapılmasını nöbetçi amiri veya subayı temin eder. Muhatap bu kişiler tarafından derhal bulundurulamaz veya tebellüğden kaçınırsa ya da diğer bir sebeple tebliğin temini mümkün olmazsa, tebliğ o nöbetçi amiri veya subayına yapılır. Burada yine sıra izlenmeli, önce muhatap aranmalı, ancak bulunamazsa tebligat nöbetçi amiri veya subayına yapılmalıdır. Bu durum tebliğ mazbatasında da mutlaka kayıt altına alınmalıdır.

Sefer halinde olan birlik veya kuruma mensup askeri şahıslara tebligat, bağlı buldukları Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları aracılığıyla yapılır. Tebligatı, kıta komutanı, kurum amiri gibi en yakın üst yapar.

Yabancı ülkede bulunan Türk askerî şahıslarına yapılacak tebligat bağlı buldukları Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı vasıtasıyla yapılır. Bu komutanlıklar tebliğ evrakını, tebligat yapılacak şahsın bulunduğu yabancı ülkedeki birlik veya kurum komutan veya amirine gönderirler. Tebligatı, kıta komutanı, kurum amiri gibi en yakın üst yapar. Kıta veya bir kurum yoksa tebligat en yakın amiri tarafından yapılır.

5- Otel, Hastane, Fabrika ve Okul Gibi Yerlerde Tebligat

Bu tip yerler, ev ve iş yerlerinin aksine içerisine kolaylıkla girilip, muhatabın bulunabileceği yerler değildir. Bu sebeple bu tarz yerlerdeki tebligat ayrıca düzenlenmiştir. Buna göre tebliğ yapılacak kişi; otel, pansiyon, hastane, tedavi veya istirahat evi, fabrika, okul, öğrenci yurdu, resmi veya özel daire veya kurum gibi içine serbestçe girilemeyen veya arananın kolayca bulunması mümkün olmayan bir yerde bulunuyorsa tebliğin yapılmasını, o yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amiri temin eder.

Muhatap bu kişiler tarafından derhal bulundurulamaz veya tebellüğden kaçınırsa yahut diğer bir sebeple tebliğin temini mümkün olmazsa tebliğ o yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amirine yapılır.

Bu durumda tebliğ memuru öncelikle muhatabın bulunduğu kısmın amirinden muhatabın bulunmasını ister, muhatabın bulunması halinde tebligat muhataba yapılır.

Muhatab bulunamazsa veya tebliği almak istemezse tebligat, yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amirine yapılır ve bu durum tebliğ mazbatasına yazılır. Fakat bu şekilde tebligat yapılabilmesi için, bu yerlerde kalmanın belli bir devamlılık arz etmesi gerekir. Bir-iki günlüğüne iş seyahati için gelinen şehirde kalınan otelde tebligat yapılması hukuka aykırı olur.

6- Tutuklu ve Hükümlülere Tebligat

Tutuklu ve hükümlülere tebligat yapılmasını, bu kişilerin bulunduğu kurum müdürü, müdür yoksa orayı idare eden memur temin eder. Bir yıl veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı ceza ile mahkûm olup kendilerine kanuni temsilci atanmış olanlara ait tebligat kanuni temsilcilerine yapılır. Tutuklu ve hükümlüye tebligat yapılamazsa tebliğ mazbatasına müdür veya memur tarafından belirtilen sebep şerh verilir. Tutuklu veya hükümlünün hastanede bulunması halinde dahi tebligat, bu şekilde yapılır. Bu düzenlemede en çok dikkat çeken husus, tutuklulara ve hükümlülere yapılacak tebligatın mutlaka bu kimselere yapılacak olmasıdır. Bu kimselerin bulunduğu ceza infaz kurumu veya hastane yöneticilerinin tebligatı alma yetkisi bulunmaz. Bu şekilde yapılacak bir tebligat hukuka aykırı olur. Tutuklu veya hükümlüye tebligat yapılamazsa, o yerin yöneticisinin mutlaka buna sebep göstermesi ve bu sebebin tebliğ mazbatasına yazılması gerekir.

7- Muhatabın Geçici Olarak Başka Yere Gitmesi

Tebliğ memuru tebligat muhatabını bulamamış ve tebligatı muhatap adına almaya yetkili olan aynı evde oturan hizmetçi veya müstahdem gibi kimseler tebliğ yapılacak olanın geçici olarak başka yere gittiğini belirtirlerse, tebliğ memuru, muhatabın hangi sebeple adresten geçici olarak ayrıldığını, beyanda bulunanın adı ve soyadı ile sıfatını tebliğ tutanağına yazar. Tebliğ tutanağını beyanda bulunana imzalattırır ve tebliğ edilecek evrakı beyanda bulunana verir. Bu kişiler, tebliğ evrakını kabule mecburdurlar.

Bu kişilerin beyanlarını imzadan kaçınmaları ve tebliğ evrakını kabul etmemeleri durumunda, tebliğ memuru bu hususu tutanağa yazar, imzalar ve tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti üyesinden birine ya da kolluk amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve teslim ettiği kişinin adresini içeren ihbarnameyi gösterilen adresin kapısına yapıştırır.

Bu şekilde yapılacak tebligatlarda Kanun ve yönetmelik süre konusunda özel bir düzenleme yapmıştır. Buna göre tebliğ tarihi:

- a. Tebligatın tebligatı muhatap adına almaya yetkili olan kişilere yapılması halinde, tebliğ evrakının bu kişilere verildiği tarih,
- b. Tebligatı muhatap adına almaya yetkili olan kişilerin tebliğ evrakı almaktan kaçınmaları halinde ise ihbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarihten itibaren 15 gün sonra tebligat yapılmış sayılır.

V. TEBLİĞ İMKÂNSIZLIĞI VE TEBELLÜĞDEN İMTİNA

Tebligatta belirlenmiş olan adreste muhatap veya tebligatı muhatap adına almaya yetkili olan bir kimse bulunamazsa tebliğ imkânsızlığı, muhatap veya tebligatı muhatap adına almaya yetkili olan bir kimse bulunur fakat bu kimseler tebligatı almaktan kaçınırlarsa tebellüğden imtina (kaçınma) söz konusu olur. Bununla birlikte her iki durumda da Kanunun 21. maddesi çerçevesinde işlem yapılır.

21. maddede yapılacak işlemlere geçmeden önce bazı hususların değerlendirilmesi gerekir. Adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine meşruhat verilerek çıkarılan tebligatlar hariç olmak üzere, muhatap veya muhatap adına tebliğ yapılabilecek olanlardan hiçbiri gösterilen adreste sürekli olarak bulunmazsa, tebliğ memurunun, adreste bulunmama sebebini bilmesi muhtemel komşu, yönetici, kapıcı, muhtar, ihtiyar heyeti veya meclisi üyeleri, kolluk amir ve memurlarından araştırarak beyanlarını tebliğ mazbatasına yazıp imzalatması, imzadan çekinmeleri halinde bu durumu yazarak imzalaması gerekir. Muhatap ölmüşse veya gösterilen adresten sürekli olarak ayrılmış ve yeni adresi de tebliğ memurunca tespit edilememişse tebligat evrakı, tebligatı çıkaran merciye geri gönderilir.

Yeni adres, tebliğ memuru tarafından tespit edilmişse bu adres, tebliğ mazbatasındaki mahsus yerine ve tebliğ evrakındaki adresin bulunduğu tarafa yazılır. Yeni adres, tebliğ memurunun tevzi bölgesi dâhilinde bulunduğu takdirde tebligat o adrese yapılır. Yeni adres, aynı PTT merkezinin diğer bir tevzi bölgesinde veya başka bir PTT merkezinin mıntıkası içinde bulunursa, tebliğ evrakı yeni adreste tebliğinin temini için memur tarafından bağlı olduğu merkeze iade olunur. Ancak tebligatın, tebliğ evrakında belirtilen tarihten önce yapılamayacağına anlaşılması veya yeni adresin yabancı bir ülkeye ait olması durumunda PTT merkezi tebliğ evrakını tebligatı çıkaran merciye geri gönderir.

Tebliğ memuru;

a) Muhatap veya muhatap adına tebligat yapılabilecek kişiler, o adreste buldukları halde hiçbirinin tebliğ anında gösterilen adreste mevcut olmamaları,

b) Muhatap ya da kendilerine tebligat yapılabilecek kişilerin tebellüğden kaçınması,

c) Muhatap, gösterilen adreste hiç oturmamış veya bu adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi tebligatın, muhatapın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine bu husus meşruhat verilerek çıkarılması,

hallerinden biri gerçekleştiği takdirde tebliğ olunacak evrakı,

1. O yerin muhtar veya ihtiyar heyeti veya meclisi üyesinden birine ya da kolluk amir veya memuruna imza karşılığında teslim eder.

2. Tebliğ memuru, düzenlenen ihbarnameyi gösterilen adresteki kapıya yapıştırır. Kapıya yapıştırılan ihbarname kapıda on gün süre ile asılı kalır.

3. (a) bendinde belirtilen halin (adreste bulunamama) gerçekleşmesi durumunda tebliğ memuru, tebliğ olunacak şahsa keyfiyetin haber verilmesini de mümkün oldukça en yakın komşularından birine, varsa yönetici veya kapıcıya da bildirir. (c) bendi gereğince yapılacak tebligatlarda tebliğ memurunca araştırma yapılmaz.

Görüldüğü üzere bu düzenlemeler çerçevesinde tebligat memuru tebliğ imkânsızlığı halinde bir araştırma (tahkik) yapmalı (adres kayıt sistemindeki adrese çıkartılan tebligatlar hariç) ve bu araştırmasının sonucunu mutlaka tebliğ mazbatasına yazmalıdır (tevsik). Bunlar yapılmadan gerçekleştirilen tebligat usulsüz olacaktır. Tebellüğden imtinada ise böyle bir araştırma gerekmeyecektir. İmtina (kaçınma) durumunda, doğrudan doğruya 21. madde çerçevesinde işlem yapılır.

Muhtar, ihtiyar heyeti azaları, zabıta amir ve memurları yukarıdaki fıkralar uyarınca kendilerine teslim edilen evrakı kabule mecburdurlar. Kendisine tebliğ evrakı teslim edilen kişiler, tebliğ evrakını üç ay saklamakla yükümlüdürler. Tebliğ evrakının belirli süre içermesi durumunda, bu evrak içerdiği sürenin bitiminden itibaren üç ay daha saklanır. Bu süreden sonra tebliğ evrakı hakkında yapılacak işlemler ilgili kurumların mevzuatına tâbidir. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

VI. YABANCI ÜLKEDE YAPILACAK, YABANCI ÜLKEDEN GELECEK VEYA YABANCILARA YAPILACAK TEBLİGAT

Yabancı ülkelerde bulunanlara tebliğ olunacak evrak, tebligatı çıkaran mercinin bağlı bulunduğu bakanlık aracılığıyla Dışişleri Bakanlığına, oradan da o yerdeki Türkiye Büyükelçiliğine veya başkonsolosluğuna gönderilir. Dışişleri Bakanlığının aracılığına gerek görülmeyen hallerde, tebligat evrakı bakanlıklarca doğrudan o yerdeki Türkiye Büyükelçiliğine veya başkonsolosluğuna gönderilebilir. Dışişleri Bakanlığı ve tebliği çıkaran mercinin bağlı olduğu bakanlık tebliğ evrakını, Kanun ve Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenip düzenlenmediği yönünden inceler, varsa yanlışlık ve eksiklikleri düzelttirir veya tamamlattırır.

Yabancı ülkelere gönderilecek tebliğ evrakı, anlaşma hükümleri ve mütekabiliyet esaslarına göre düzenlenir. Yabancı ülkelere gönderilecek tebliğ evrakında; muhatabın adı ve soyadı, tam adresi ve uyruğu gösterilir. Bu bilgiler yazı makinesi ile yazılır. Her takvim yılı başında, tebligat işleriyle ilgili anlaşmalar hükümleri, mütekabiliyet esasları ve hangi ülkeler için avans olarak ne kadar tebligat masrafı yatırılması gerektiği Adalet Bakanlığınca Dışişleri Bakanlığından görüş alınarak Resmî Gazete’de yayımlanır. Bir takvim yılı içinde meydana gelen değişiklikler de aynı usulle ilan edilir.

Tebliğ evrakı ve tebliğ mazbatalı kapalı zarf, muhatabın bulunduğu ülke diline veya anlaşmalarla belirlenen dile tercüme ettirilir. Tebliğ evrakı, ilgili tarafından tebligatı çıkaracak merciye verilmişse, tercümenin noterlikte yaptırılması gerekir. İlgilinin bulunduğu yerdeki noterlikte o dili bilen mütercim bulunmaz ve ilgilinin tercümeyi şahsen veya vekili tarafından diğer bir şehirdeki noterlikte yaptırması imkânı da bulunmazsa, tercüme, tebligatı çıkaracak merci tarafından tercüme yapılabilecek yerde bulunan denk bir merci vasıtasıyla oradaki noterlikte yaptırılır. Tebligat evrakı, ilgili merci tarafından resen tanzim edilmişse, mercinin mütercimi varsa onun tarafından tercüme edilir ve merci tarafından onaylanır. Aksi halde, o yerdeki noterlikte veya diğer bir yerde bulunan denk bir merci vasıtasıyla tercüme ettirilir. Şu kadar ki ilgili merci, adli mercilerden ibaret ise, tercüme, mütercim bulunabilecek yerdeki yetkili merciin istinabesi suretiyle yaptırılır.

Yabancı ülkelere gönderilecek olan ve belirli bir günü içeren tebliğ evrakının, tebliği çıkaran merci tarafından, belirlenen günden en az üç ay önce ilgili bakanlığa gönderilmesi gerekir.

Yabancı ülkede kendisine tebligat yapılacak kişi Türk vatandaşı olmadığı takdirde, tebligat o ülkenin yetkili makamı vasıtasıyla yapılır. Bunun için anlaşma veya o ülke kanunları müsait ise, o yerdeki Türkiye siyasi memuru veya konsolosu tebligat yapılmasını yetkili makamdan ister.

Yabancı ülkede kendisine tebligat yapılacak kişi, Türk vatandaşı olduğu takdirde tebligat, o yerdeki Türkiye siyasi memuru veya konsolosu vasıtasıyla da yapılabilir. Bu halde tebligatı Türkiye siyasi memuru veya konsolosu ya da bunların görevlendirecekleri bir memur yapar. Tebliğin konusu ile hangi merci tarafından çıkarıldığı bilgilerinin yer aldığı ve otuz gün içinde başvurulmadığı takdirde tebliğin yapılmış sayılacağı ihtarını içeren bildirim, muhataba o ülkenin mevzuatının izin verdiği yöntemle gönderilir. Bildirimin o ülkenin mevzuatına göre muhataba tebliğ edildiği belgelendirildiğinde, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslukuna başvurulmadığı takdirde tebligat otuzuncu günün bitiminde yapılmış sayılır. Muhatap Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslukuna başvurduğu takdirde tebliğ evrakını almaktan kaçınırsa, bu hususta düzenlenecek tutanak tarihinde tebliğ yapılmış sayılır. Evrak bekletilmeksizin merciine iade edilir. Tebligat, düzenlenecek bir mazbata ile belgelendirilir. Tebellüğden kaçınma halinde bu husus mazbataya yazılarak tebliğ yapan tarafından imzalanır. Bu şekilde yargı mercileri tarafından çıkarılacak tebligatta, tebliğ evrakı doğrudan o yerdeki Türkiye Büyükelçiliği veya Konsoloslukuna gönderilebilir. Türkiye Büyükelçiliği veya Konsolosluk tarafından tebliğ işleminin gerçekleştirilmesinden sonra evrak doğrudan ilgili yargı merciine gönderilir.

Yerleşim yeri Türkiye’de bulunan yerli veya yabancı şahıslara tebliğ edilmek üzere yabancı bir ülkenin elçiliğinden veya havzasında bulunduğu valilik kanalıyla konsolosluğundan Dışişleri Bakanlığına tevdi olunan evrak, Dışişleri Bakanlığı tarafından anlaşma hükümleri ve mütekabiliyet esaslarına uygun görüldüğü takdirde, tebliğ mazbatasını, zarf içinde tebligatın mahiyetine göre ilgili bakanlığa gönderilir. İlgili bakanlık tebligatı, muhatabın bulunduğu yerdeki yetkili merci vasıtasıyla, Yönetmelik hükümleri gereğince yaptırır. Tebliğ işlemi yerine getirildikten sonra tebliğ mazbatasını aynı yollardan iade edilir.

Türkiye’de kendisine tebligat yapılamayacak olan bir yabancıya tebligat çıkarılması durumunda muhatap, tebliğ memuruna kendisine tebligat yapılamayacağını beyan eder veya tebliğ memuru bu hususu bizzat öğrenirse keyfiyet tebliğ mazbatasına şerh edilerek evrak iade olunur. Muhatap, tebliğ yapılabilecek kişilerden olmasına rağmen, muhatabın adresi, “ülke dışı” muamelesi gören bir yer ise ve tebliğ memuru tebligatı yapamazsa birinci fıkra

gereğince işlem yapılır. Bu hallerde, tebellüğden kaçınma gibi diğer bir işlem yapılmaz. Bu hallerde tebligatı çıkaran merci, tebliğ evrakını, bağlı olduğu bakanlık kanalıyla Dışişleri Bakanlığına gönderir. Türkiye’de kendilerine tebligat yapılamayacak olan elçi, elçilik kâtabi gibi kişiler Dışişleri Bakanlığı tarafından belirlenir.

VII. İLANEN TEBLİGAT

İlanen tebligat, adresi meçhul olan kimseler için düzenlenmiş bir tebligat şeklidir. Bir kimsenin adresinin meçhul olması, normalde ona tebligat yapılamayacağı anlamına gelir. Ancak bir kimseye tebligat yapılamaması, bir davanın görülememesi gibi ağır sonuçlara yol açabilir. Bu sebeple belli şartların gerçekleşmiş olması halinde, son çare olarak ilanen tebligat düzenlenmiştir.

İlanen tebligatın ön koşulu, adresin meçhul olmasıdır. Kanun ve Yönetmelik hükümlerine göre kendisine tebligat yapılamayan, tebliğ memuru tarafından adresi tespit edilemeyen, adres kayıt sisteminde de yerleşim yeri adresi bulunmayan kişinin adresinin tespiti için tebligatı çıkaran merci tarafından adres araştırması yapılır. Tebligatı çıkaran merci, muhatabın adresini öncelikle resmî veya özel kurum ve dairelerden, bunlardan sonuç alınmadığı takdirde kolluk vasıtasıyla araştırabilir ve tespit ettirebilir. Yapılan araştırmalara rağmen muhatabın adresinin tespit edilememesi halinde adres meçhul sayılır.

Yani ilanen tebligat yapılabilmesi için kanun ve yönetmelikteki adres tespiti için getirilmiş bütün yolların tüketilmiş olması gerekir. Adres kayıt sisteminde bir kayıt olmaması, adres araştırması sonuçsuz kalmalı, daha önce belirli bir adreste tebligat yapılmamış olmalıdır. Zira böyle bir durum varsa o hükümler çerçevesinde tebligat yapılır. İşte bütün bu imkânlar sonuçsuz kalmışsa, kişiye ilanen tebligat yapılır. İlanen tebligatın son çare olduğu Yönetmelikte de açık olarak ifade edilmiştir.

İlanen tebliğ için öncelikle tebligatı çıkartacak merci tarafından bu yönde bir karar verilmesi gerekir. Bu karar üzerine,

İlan, kendisine tebliğ yapılacak kişinin en güvenilir bir şekilde öğrenmesini sağlayabilecek ve varsa tebliği çıkaran mercinin bulunduğu yerde yayımlanan bir gazetede ve elektronik ortamda Basın İlan Kurumu vasıtasıyla yapılır. Muhatabın en güvenilir bir şekilde öğrenmesini sağlayabileceği umulan gazete, tebliği çıkaran mercinin bulunduğu yerde

yayımlanan bir gazete ise, ayrıca bir diğerk gazete ile ilan yapılmaz. Resmi gazete ile ilan yapılamaz.

Tebliğ olunacak evrak ve ilan sureti bir ay süreyle tebliğı çıkaran mercide herkesin kolayca görebileceğı bir yere (örneğin mahkeme divanhanesine) asılır.

Merci, gerekirse, ikinci defa ilan yapılmasına karar verebilir. İkinci ilan da aynı şekilde yapılır. İki ilan arasındaki süre bir haftadan az olamaz. İkinci ilan, gerekiyorsa yabancı ülke gazeteleriyle de yaptırılabilir.

Adresi yabancı ülkede bulunanlara ilan yoluyla tebliğ yapılmasını gerektiren hallerde, tebliğı çıkaran merci, tebliğ olunacak evrak ile ilan suretlerini yabancı ülkede bulunan kişinin varsa bilinen en son adresine, ayrıca, iadeli taahhütlü mektupla gönderir ve posta makbuzunu dosyasında saklar.

İlanda;

- a. İlgililerin ad ve soyadları,
- b. İşleri,
- c. Yerleşim yeri veya mesken ya da işyeri adresleri,
- d. Tebliğ olunacak evrakın içeriğinin özeti,
- e. Tebliğın anlaşılabilir şekilde konusu,
- f. Sebebi,
- g. İlanın hangi merciden verildiğı,
- h. İlan daveti gerektiriyorsa nerede ve ne için, hangi gün ve saatte hazır bulunacağı hususlarına yer verilir.

İlan yoluyla tebliğ, son ilan tarihinden itibaren yedi gün sonra yapılmış sayılır. İlan yoluyla tebliğ yapılmasına karar veren merci, işin gereğine göre daha uzun bir süre tayin edebilir. Ancak bu süre on beş günü geçemez.

VIII. USULSÜZ (USULE AYKIRI) TEBLİGAT

Tebliğata kaynak oluşturan düzenlemelerdeki hükümlere aykırı şekilde yapılmış olan tebligat usulsüz tebligattır. Ancak usulsüz tebligata hemen geçersizlik sonucu bağlanmamıştır. Tebliğ, usulüne aykırı yapılmış olsa bile, muhatabı tebliği öğrenmiş ise geçerlidir. Aksi takdirde tebligat yapılmamış sayılır. Muhatap, her ne şekilde olursa olsun tebliğ evrakını veya davetiyeyi alırsa ya da bunların içeriğini öğrenirse tebliği öğrenmiş sayılır.

Usulsüz tebligattan bahsedebilmek için, öncelikle gerçekleştirilmiş olan bir tebligat olmalıdır. Bu yüzden gerçek muhatap yerine başka bir muhatap adına çıkartılan tebligat usulsüz tebligat değildir. Benzer şekilde tebligat usulü değil de örneğin mektupla bir bildirim yapılmışsa yine tebligattan söz edilemez.

Tebliğat yapılmış olmalı, fakat usulüne uygun olmamalıdır.

Muhatap tebligatı öğrenmiş ve yapılan tebligatla ilgili olarak bazı işlemlere girişmişse (itiraz, mal beyanında bulunmak vb.) tebliği öğrenmiş sayılır ve tebligat geçerli hale gelir. Tebligatın usulsüz olduğu tebligatın konusuna göre ilgili mercide ileri sürülür. Örneğin bir davaya ilişkinse davayı gören mahkemede veya idari tebligatsa tebligatı çıkartan idari kurumda veya o işleme ilişkin olarak idare mahkemesinde ileri sürülebilir. Bir tebligatın usulsüz olduğunu tespit talebiyle bir tespit davası açılmaz. Tebligat bir sürenin başlamasına yarıyorsa, usulsüz tebligat öğrenilene kadar bu süre işlemeye başlamaz. Usulsüz tebligatın hükmü, duruma göre değişecektir. Örneğin hasma verilen tebligat usulsüz tebligattır. Hasım tebligatı muhataba verirse geçerli tebligat haline gelecek, muhatap bunu öğrenemezse geçersiz olacaktır.

Usule aykırı tebligatta tebliğ tarihi, muhatabın haberdar olduğunu beyan ettiği tarihtir. Tebliğin usulüne aykırı yapılmış olması halinde, muhatabın tebliği öğrendiğinin ve bunun tarihinin iddia ve ispatı mümkün değildir.

IX. TEBLİGAT SUÇ VE CEZALARI

Tebliğat suçları ve bunların cezaları Tebligat Kanununun üçüncü babında düzenlenmiştir. Bu suçlar:

A. Kanunu tatbik ile mükellef olanların işleyecekleri suçlar:

Madde 52 – Bu Kanunun tatbikinde vazifeli bulunan memur ve hizmetliler ile mahalle, köy muhtar ve ihtiyar heyeti ve meclisi azaları işledikleri suçlar ile kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı, Türk Ceza Kanununun kamu görevlisine ilişkin hükümlerine göre cezalandırılır.

Yukardaki fıkra hükmüne göre yapılacak takibat inzibati ceza tatbikına mani değildir.

B. Yanlış adres bildirmek:

Madde 53 – Bu Kanun mucibince tebligat yapılması gereken hallerde bir kimse kendisine veya başkasına ait isim veya adresi yanlış olarak bildirir ise fail hakkında altı aydan iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

C. Tebliğ evrakının muhatabına verilmemesi ve tebligatı kabulden kaçınma:

Madde 54 – Muhatap namına kendilerine tebligat yapılan kimseler tebliğ evrakını muhataplarına en kısa zamanda vermedikleri ve bundan gecikme veya zarar vukua geldiği takdirde bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Kendisine yapılması gereken tebligatı almayan muhatap ile muhatap adına tebligatı kabule mecbur olup da tebligatı kabul etmeyenler hakkında da yukarıda belirtilen cezalar uygulanır.

D. Yalan beyan:

Madde 55 – Daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde;

- a) Kendisi hakkında tebliğ memuruna yalan beyanda bulunan muhatap,
- b) Muhatap namına kendisine tebligat yapılabilecek olup da, bu Kanunun tatbiki dolayısıyla tebliğ memuruna muhatap hakkında yalan beyanda bulunan kişi,
- c) Muhatap olmadığı veya muhatap namına tebellüğ etmeye yetkisi bulunmadığı halde tebliğ memuruna hüviyet ve sıfatı hakkında yalan beyanda bulunarak tebliğ evrakını alan kimse,

her bir bentte tanımlanan fiil dolayısıyla bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Yukarıdaki bentlerde yazılı hallerde bir gecikme veya umumi veyahut hususi bir zarar husule gelirse fail hakkında ayrıca (a) ve (b) bentlerindeki fiiller için üç aydan bir yıla ve (c) bendindeki fiil için bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası hükmolunur.

E. Tebliğ evrakının taliki ile ilgili suçlar:

Madde 56 – Bu Kanun hükümlerine göre tebliğ evrakının veya ihbarnamenin talikine karşı koyanlar ile talik edilen bu kabil evrakı bulunduğu yerden koparan, imha eden veya okunamaz hale getirenler hakkında, üç aydan bir yıla kadar hapis ve yirmi beş günden yüz elli güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.